

Muzeja struktūras plāns**„Latvijas gadsimts. Muzeju izstāde valsts simtgadei.”****1. Latvija – idejas tapšana (ievads)**

- 1.1. Zeme: Latvijas teritorijas administratīvi – politiskās un etniskās robežas (13.-19.gs)
  - 1.1.1. Latvijas teritorijas vēsturiskā karte – dinamiska digitālā projekcija
- 1.2. Tauta: latviešu tradicionālās kultūras un valodas ilgstošā pēctecība
  - 1.2.1. Dažāda „latviešu tērps” (vēlais dzelzs laikmets, viduslaiku beigas, 18.-19. gs., 20.gs., mūsdienas)
  - 1.2.2. Latviešu valoda (no 1550.gadā publicētas Tēvreizes latviešu valodā līdz *Twitter* ierakstam)
- 1.3. Nācija: četri skatījumi uz Latvijas teritoriju 19.gs. un Latvijas idejas tapšana
  - 1.3.1. Četru politisko līderu viedokļi, kas ir Latvija (Latvija (jaunlatviešu skatījums); Baltijas provinces (vācbaltieši); Piebaltijas novads (Krievijas imperiālais skatījums); Poļu Vidzeme (poļu skatījums)
  - 1.3.2. Latviešu sabiedriskā un kultūras dzīve; Latvijas un latviešu jēdziena lietojums 19.gs. beigās
  - 1.3.3. 1905.gada revolūcijas politiskās prasības

2. Ceļš uz Latvijas valsti. 1914–1918

- 2.1. Politiskais konteksts: pilsoniskā (nacionālā) un lielinieciskā (internacionālā) izvēle
  - 2.1.1. Ievadstends: hronoloģisks ieskats galvenajās 1914.-1918. gada norisēs, ar akcentu uz dažādām politisko ideju alternatīvām 1917. gadā
  - 2.1.2. Videosīzets par 1917.-1918. gada situāciju Latvijā (*video sīzeta demonstrēšanas vieta vizuāli iekārtota, saistot to ar bēgļu, svešumā dzīvojošās tautas tematiku, izmantojot fotogrāfijas, arī priekšmetus (piem., bēgļu lāde, bēgļu kolonnas fotogrāfija u.tml.)*)
- 2.2. Dzīvesstāsti: Latvijas Tautas padomes locekļi – Latvijas Republikas dibinātāji 1918.gada 18.novembrī
  - 2.2.1. Latvijas Republikas proklamēšanas akts (fotogrāfija un citi ar to saistītie priekšmeti) (*neatkarības pasludināšanas fotogrāfija ir digitāla un aktīva video sīzeta vai skārienjutīgā režīmā*)
  - 2.2.2. 40 LTP locekļu dzīvesstāsti (*katram dzīvesstāstam velīta neliela fiziska telpa, stenda, izdrukas u.c. fragments; dzīvesstāsti nav tikai virtuāli*)

3. Latvijas idejas aizstāvēšana. Neatkarības karš. 1918.–1920.

- 3.1. Politiskais konteksts: četras politiskās varas alternatīvas Neatkarības kara laikā
  - 3.1.1. Ievadstends: katra politiskā režīma galvenie raksturojošie politikas soļi (*pie ievadstenda nepieciešama animēta karte par politisko režīmu maiņu un militārajiem notikumiem, lai paskaidrotu politisko režīmu nomaiņas hronoloģiju (karte kā galds vai arī iebūvēta stendā). Ierosinājums – tad, kad konkrētā režīma politiskā valdīšana parādās kartē, tiek papildus izgaismots arī ar to saistītais priekšmets stendā*)
- 3.2. Laikmets: Daugavmala. Latvijas armijas uzvara 1919.gada 11.novembrī
  - 3.2.1. Laikmeta aina: Latvijas armijas uzvara. Daugavmala (*pamatā lielformāta izdrukā, kurā atainota Daugavmala Rīgā, tas papildināts ar oriģināliem priekšmetiem*)
  - 3.2.2. Pēctecība: Neatkarības kara piemiņa cauri laikam
    - 3.2.2.1. Apbalvojumi, organizācijas, pasākumi
    - 3.2.2.2. Izpaušmes kultūrā

3.2.2.3. Pieminekļi, piemiņas vietas (*par piemiņas vietām mūsdienās – Kara muzeja izstrādātā ekrāna digitālais saturs; Neatkarības kara piemiņa un piemiņas vietas tiek skartas tikai šajā sadaļā un netiek tālāk atkārtotas; šeit tiek stāstīts arī stāsts par tēlnieku Jansonu dzimtu un viņu veidotajiem/atjaunotajiem pieminekļiem*)

3.3. Dzīvesstāsti: Lāčplēša Kara ordeņa kavalieru dzīvesstāsti

3.4. Lietu mantojums: piemiņa no Neatkarības kara Latvijas ģimenēs

4. Latvijas jauncelsmes ideāli. Demokrātiskā republika. 1920.–1934.

4.1. Politiskais konteksts: politiskā daudzveidība un parlamentārisms

4.1.1. Ievadstendā: galveno notikumu (Satversme, Agrārais likums, *De iure* atzīšana) hronoloģija

4.1.2. Ievadstendā: daudzveidīgās partijas un vēlēšanu cīņas (*plakāti un uzsaukumu lapiņas mainās digitālajā ekrānā, kas iebūvēts stendā, lai varētu atspoguļot politiskā procesa daudzveidību, bet neaizņemtu daudz vietas*)

4.2. Laikmets: jaunā Latvija kā Eiropas daļa. Mākslas izstādes rekonstrukcija

4.2.1. Laikmeta aina: Mākslas izstādes rekonstrukcija (*atsevišķa, telpiski atdalīta sadaļa bez papildu vitrīnām*)

4.2.2. Latvijas māksla un kultūra pasaulē (t.sk. ne tikai Latvija un starptautiskas izstādes, bet arī Latvijas tēla veidošana Eiropā un pasaulē) (*vitrīnas, digitāla karte ar Latvijas izstādēm Eiropā u.c. veida formas, kas papildina un paskaidro mākslas izstādes stāstu; aptver*)

4.2.3. Latvija un modernais Rietumeiropas dzīvesstils 20. gs. 20. gados (t.sk. Latvijas vēsturiska tiekšanās Rietumu kultūras ietekmju virzienā pirms un pēc demokrātiskās Latvijas Republikas)

4.3. Dzīvesstāsti: jauncelsmes un sabiedrības daudzveidības stāsti

4.4. Lietu mantojums: piemiņa ģimenēs no demokrātiskās Latvijas (*pamatā sadzīves priekšmeti, kuros atspoguļojas modernās tendences; nacionālā stilistika priekšmetos vairāk pie autoritārā perioda*)

5. Latviskā Latvija. K. Ulmaņa autoritārais režīms. 1934.–1940.

5.1. Politiskais konteksts: autoritārā režīma publiskās izpausmes

5.1.1. Ievadstendā: galvenās autoritārisma politikas un publiskā tēla raksturojošās norises, tendences

5.2. Laikmets: IX Vispārējie latviešu Dziesmu svētki Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa protektorātā

5.2.1. Laikmeta aina – 1938. gada Dziesmu svētki (*t.sk. dziesmu svētku tautiskais apģērbs*)

5.2.2. Pēctecība: Dziesmu svētku vēsture – Dziesmu svētki un laikmeti (*vairāk akcentēta tautiskuma šķautne, dziesmu svētki kā “tautiskās vienotības” svētki, nacionālā konsolidācija, izmantojot „latvisko”; šī šķautne ir centrālā un pārējās iespējamās tematiskās līnijas nav sīkāk apskatītas*)

5.2.3. “Latviskā Latvija” idejas un patriotisma veicināšanas nozīme nacionālās identitātes saglabāšanai (*papildus Dziesmu svētku tēmai iekļauti atsevišķi spilgti piemēri „tautiskumam” arī ārpus Dziesmu svētku tematikas*)

5.3. Dzīvesstāsti: „pareizie” un „nepareizie” Ulmaņa režīma laikā

5.4. Lietu mantojums: Ulmaņa laika vizuālais stils dažādos priekšmetos (*dažādi priekšmeti, kuros ornamentā, ilustrācijās, attēlos izpaužas nacionālais stils, nosaukumi, ainavas u.t.t.*)

6. Aizliegtā valsts. Okupācijas un 2. pasaules karš. 1940.–1945.

6.1. Politiskais konteksts: totalitārisma domāšanas līdzības

6.1.1. Ievadstendā: ataino totalitāro okupācijas režīmu rīcības, domāšanas līdzības ar piemēriem dažādās dzīves jomās (saimniecība, genocidālā politika, kultūra u.c.)

6.2. Laikmets: Latvija pagrīdē. Latvijas Centrālās padomes darbība

- 6.2.1. Laikmeta aina: slepenā Latvijas idejas uzturēšana. LCP memorands
- 6.2.2. Pēctecība: nacionālā pretošanās; akcents uz mērķi atjaunot Latvijas valstisko neatkarību kā aizliegto mērķi
  - 6.2.2.1. Nacionālie partizāni (*t.sk. to liktenis nacistu koncentrācijas nometnēs un padomju labošanas darbu iestādēs*)
  - 6.2.2.2. Latvijas Republikas *de iure* pastāvēšana, uzturēšana; sūtniecības Rietumvalstīs
  - 6.2.2.3. Citas pretošanās formas ar Latvijas valstiskuma ideju kā mērķi (*t.sk. trimdā*) (*šeit aplūkots tikai tas, kas saistīts ar Latvijas valsts ideju – 18. novembra atzīmēšana, Latvijas neatkarības gadadienas u.tml.*)
- 6.3. Dzīvesstāsti: četri kara laika likteņi
- 6.4. Lietu mantojums: aizliegtā dzimtene Latvijā, emigrācijā, Sibīrijā
  - 6.4.1. Izsūtījumā līdzpaņemtās lietas
  - 6.4.2. Emigrācijā līdzpaņemtās lietas
  - 6.4.3. Lietas, kas politisko apstākļu dēļ kara laikā un pēckara ieraktas zemē vai citādi slēptas

7. Aizlauztā Latvija. Staļina laiks. 1945.–1953.

- 7.1. Politiskais konteksts: Latvijas sovetizācija
  - 7.1.1. Ievadstends: galvenie sovetizācijas politikas virzieni (kolektivizācija, saimniecības valstiskošana, kultūras un izglītības pārmaiņas un represijas pret pārmaiņu pretiniekiem)
- 7.2. Laikmets: kolhozs – Latvijas ideāla iznīcināšana
  - 7.2.1. Laikmeta aina: labības nodošana valstij (*valsts un partija kā centrālais akcents, privātās iniciatīvas iznīcināšana, direktīvas komandekonomikas metodes un tā ietekme uz Latvijas iedzīvotāju vairākuma dzīvesveida salaušanu*)
  - 7.2.2. Kolhozu darbības sākums, piespiedu brīvprātīgais raksturs, nodevu politika (?)
  - 7.2.3. Pēctecība: zemnieks-saimnieks un lauki kā Latvijas ideāls, identitātes daļa (19. gs. 2.puse – 21.gs.)
- 7.3. Dzīvesstāsti: sašķeltā sabiedrība
- 7.4. Lietu mantojums: pēckara dzīves grūtības
  - 7.4.1. Latvijā darinātie priekšmeti
  - 7.4.2. Izsūtījumā darinātie priekšmeti
  - 7.4.3. Bēgļu nometnēs Rietumeiropā darinātie priekšmeti

8. Personīgā Latvija. Padomju lielvalsts sastāvā. 1953.–1985.

- 8.1. Politiskais konteksts: padomju pilsoņa publiskie pienākumi
  - 8.1.1. Ievadstends: ideālais padomju cilvēks, kādam tam būtu jābūt no dzimšanas līdz nāvei (padomju svētki, dalība organizācijās, audzināšana darba kolektīvos)
- 8.2. Laikmets: privātā telpa – padomju dzīvoklis
  - 8.2.1. Laikmeta aina: 20.gs. 70.-80.gadu dzīvokļa istabas rekonstrukcija
  - 8.2.2. Personīgā Latvija – veidi kā vizuālu simbolu, zemtekstu veidā “savējo kopiena” saprot, atkārtoti latvisko, skar kopienai svarīgas problēmas. Atsauces uz tradicionālo kultūru (tautas māksla; *pamatā pie K. Ulmaņa režīma un Dziesmu svētkiem*; tradīcijas – Jāņu svinēšanas tradīcija); Latvijas daba, ainava un tās saglabāšana (ozoli u.c. latviskās ainavas simboli, to izmantojums skatu atklātnēs, albumos cauri laikam); lokālā piederība un kopīgā vēsturiskā atmiņa pretstatā nivelējoši padomiskajam.
  - 8.2.3. “Savējo kopienai” svarīgo problēmu manifestācijas – dzejā un dzejas dienās, literatūrā plašākā nozīmē, kino, teātrī; *Ēzopa valoda* un tās piemēri; cenzūra (fotogrāfijās aizkrāsotie Latvijas karogi)
- 8.3. Dzīvesstāsti: unificētās sabiedrības daudzveidība
- 8.4. Lietu mantojums: kas slēpās padomju laika sekcijā?
  - 8.4.1. Padomju ideoloģija, kas ienāk katrā ikdienā (goda raksti u.c.) un tiek nolikta “tālāk no acīm”

8.4.2. Deficītas, puslegālas un no ārzemēm ievestas lietas, kas tiek glabātas

9. Valstsgribas atdzimšana. Latvijas neatkarības atjaunošana. 1986.-1991.

9.1. Politiskais konteksts: vecā režīma glābšana

9.1.1. Ievadstends: laika līnija, kurā paralēli parādītas saimniecības un politikas pārmaiņas perestroikas politikas ietvaros (kooperatīvi, Breša zemnieki u.c.) un paralēli – jaunās sabiedriskās organizācijas

9.2. Laikmets: sabiedrības mobilizācija – karoga pacelšanas mītiņa aina

9.2.1. Laikmeta aina: Latvijas valsts karoga pacelšana Daugavmalā Rīgā un citviet Latvijā. Mītiņš simbolizē sabiedrības masveidīgo iesaisti, savukārt karoga pacelšana – vēsturiskās atmiņas, simbolikas atjaunošanu

9.2.2. Mītiņi un dažādas publiskās akcijas

9.2.3. Vēsturisko retrospektīvu veido vēsturiskās atmiņas atjaunošanas process – noklusēto vēstures tēmu, Latvijas problēmu izcelšana priekšplānā (pārizdotā literatūra, atjaunoti un no jauna izveidoti pieminekļi (izņemot Neatkarības karam veltītos pieminekļus) u.c.)

9.3. Dzīvesstāsti: divas puses

9.4. Lietu mantojums: vienojošie simboli

10. Sarežģītā demokrātija. Latvija. 1991.-2004.

10.1. Politiskais konteksts: Ko darīt tālāk? Neizbēgamās reformas

10.1.1. Ievadstends: laika līnija ar nozīmīgākajiem iekšpolitiskajiem un ārpolitiskajiem notikumiem; galvenās reformas (ekonomika, valoda un pilsonība, izglītība), atspoguļojot iepriekšējā perioda absurdu vai ražojuma nespēju konkurēt

10.2. Laikmets: ceļojums uz Eiropu

10.2.1. Latvijas atgriešanās starptautiskajā apritē un reizē arī iepriekš nepieejamā redzēšana, izmantošana gan valstiskā, gan privātā līmenī

10.2.1.1. Diplomāts un ārpolitika (Latvijas ceļojums uz Eiropu politiskā nozīmē)

10.2.1.2. Sportists

10.2.1.3. Tūrists

10.2.1.4. Kultūras darbinieks u.c.

10.3. Dzīvesstāsti: Jaunās iespējas

10.4. Lietu mantojums: Importa spožums

11. Latvija šodien (izstādes noslēgums)